

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 10 | pp. 110-114 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

ZAMONAVIY BIZNESNI BOSHQARISHNING AKUTAL MUAMMOLARI

Ashurova Oltin Yuldashevna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

“Investitsiya va innovatsiyalar” kafedrasida katta o’qituvchisi

Annotatsiya: Maqola zamonaviy sharoitda biznesni boshqarishning dolzarb muammolariga bag'ishlangan. Maqolada korxonani boshqarishning asosiy tushunchalari va tamoyillari ko'rib chiqiladi, biznes samaradorligiga ta'sir qiluvchi tashqi va ichki omillar tahlil qilinadi. Menejmentda barqaror rivojlanish kabi hozirgi tendentsiyaga alohida e'tibor qaratilmoqda. Maqola biznesni boshqarish sohasida o'z bilimlarini kengaytirmoqchi bo'lgan talabalar, o'qituvchilar, shuningdek amaliyotchi menejerlar uchun foydali bo'ladi.

Kalit so'zlar: biznes boshqaruvi, menejment, tashkil etish, strategik rejalashtirish, marketing, moliya, kadrlar, innovatsiyalar, barqaror rivojlanish, yetakchilik.

Kirish:

Biznesni boshqarish - bu kompaniya faoliyati va resurslarini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilishning turli elementlarini o'z ichiga olgan keng va ko'p qirrali soha.

Siz biznes egasi, menejer bo'lishingizdan qat'i nazar, yoki shunchaki bo'lishni rejalashtiryapsizmi, biznesni boshqarishning asosiy tamoyillari va usullaridan xabardor bo'lish muhimdir. Ushbu maqolada biz biznes menejerining funktsiyalarini, zarur ko'nikmalar va malakalarni, shuningdek, mavjud martaba istiqbollari tahlil qilamiz.

Biznesni boshqarish tashkilotning qarashlari va missiyalariga mos keladigan maqsad va strategiyalarni shakllantirishni, shuningdek ularni amalga oshirish va baholashni o'z ichiga oladi. Shuningdek, u operatsiyalar, moliyaviy oqimlar, inson resurslari, marketing va mijozlarning o'zaro munosabatlarini nazorat qilish, ularning samaradorligi va axloqiy me'yorlarga muvofiqligini ta'minlash uchun javobgardir. Bundan tashqari, biznes boshqaruvi xodimlar, investorlar, yetkazib beruvchilar, mijozlar, tartibga soluvchilar va raqobatchilar kabi ichki va tashqi manfaatdor tomonlar bilan faol hamkorlik qiladi, ular bilan ijobiy munosabatlarni yaratadi va saqlaydi.

Shuni ta'kidlash kerakki, ko'plab tijorat tashkilotlari aniq va izchil maqsadlar yo'qligi sababli eng qisqa vaqt ichida muvaffaqiyatsizlikka duch kelishadi. Menejment ma'lum natijalarga erishishga qaratilgan jarayondir. Bunday natijalar bo'lmasa, butun tizim yo'q bo'lib ketish xavfi ostida bo'ladi. Shunday qilib, har qanday korxonada rahbari qanday maqsadlarga erishishga harakat qilayotganini aniq tushunishi kerak.

Maqsadlarning ko'p toifalari mavjud:

- Asosiy maqsadlar. Ular global jihatlarni o'z ichiga olishi va hozirgi biznes boshqaruv tizimining asosini tashkil qilishi mumkin.
- Ikkilamchi maqsadlar ishlab chiqarish jarayoniga hamroh bo'lishi va asosiy maqsadlarga erishishga hissa qo'shishi mumkin. Biroq, mavjud boshqaruv tizimi doirasida ularni amalga oshirish har doim ham mumkin emas.
- Yakuniy maqsadlar - bu tashkilot o'z faoliyati davomida erishishga intiladigan natijalar. Bunday maqsadlarga uzoq muddatli istiqbolda foydani oshirish, sotish hajmini oshirish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi filiallar ochish va boshqa shu kabi vazifalar kiradi.
- Oraliq maqsadlar - bu faoliyat jarayonida yuzaga keladigan va asosiy maqsadlarga erishishga yordam beradigan bosqichlar.

Biznes boshqaruvi doimo tez o'zgaruvchan dunyo bilan bog'liq yangi muammolarga duch keladi. Bugungi kunda biznesni boshqarish uchun jiddiy muammo barqaror rivojlanishni yaratishdir. Tez-tez uchraydigan tabiiy ofatlar, atrof-muhitning ifloslanishi va tabiiy resurslarning kamayishi biznes jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi va kompaniyalardan ishlab chiqarish va iste'mol modellarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Iste'molchilar, investorlar va xodimlar kompaniyalarning ijtimoiy mas'uliyatli bo'lishini kutmoqdalar. Ular biznesning jamiyatga ijobiy hissa qo'shishini, ijtimoiy muammolarni hal etishini ko'rishni istaydi. Biznes boshqaruvida barqaror rivojlanishni yaratish muammosi bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Barqaror rivojlanish tamoyillarini o'z faoliyatiga muvaffaqiyatli kirita oladigan kompaniyalar sezilarli raqobatdosh ustunliklarga ega bo'ladilar va o'z biznesining uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydilar.

Usullari:

Biznesni boshqarishda barqaror rivojlanishni o'rganish miqdoriy va sifat usullarini birlashtirgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Ushbu usullarning har biri biznes va barqaror rivojlanish o'rtasidagi murakkab munosabatlarni tushunishga o'ziga xos hissa qo'shadi. Barqarorlikning ba'zi jihatlarni hisoblash qiyin, masalan, kompaniyaning ijtimoiy ta'siri yoki obro'si. Sifatli usullar ushbu nuanslarga chuqurroq kirish imkonini beradi. Ishbilarmonlik muhiti doimo o'zgarib turadi va kechagi kunga tegishli bo'lgan narsa bugungi kunda ahamiyatli bo'lmasligi mumkin. Usullarni birlashtirish sizga ushbu o'zgarishlarga moslashishga va tegishliroq natijalarga erishishga imkon beradi.

2015 yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Barqaror rivojlanish maqsadlarini o'z ichiga olgan 2030 yilga qadar Barqaror rivojlanish kun tartibini e'lon qildi. O'zbekiston barqaror rivojlanish bo'yicha global kun tartibiga faol qo'shildi. Mamlakat barcha 17 ta Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish majburiyatini oldi va ularni amalga oshirish uchun milliy harakatlar rejasini ishlab chiqdi. Ular qashshoqlik, tengsizlik, iqlim o'zgarishi kabi global muammolarni hal qilish, yanada adolatli va barqaror kelajak qurishga qaratilgan. O'zbekiston Barqaror rivojlanish maqsadlarini (BRM) amalga oshirishda salmoqli sa'y-harakatlarni namoyish etmoqda. Mamlakat Barqaror rivojlanish maqsadlari tamoyillarini milliy rivojlanish siyosati va strategiyalariga faol integratsiya qilmoqda.

O'zbekistonda BRMga erishish bo'yicha milliy harakatlar rejasi ishlab chiqildi va tasdiqlandi, bu esa ushbu muammoga davlat darajasida jiddiy munosabatda

bo'layotganidan dalolat beradi. BRM tamoyillari O'zbekistonning 2022-2026-yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi kabi ko'plab strategik hujjatlariga integratsiya qilingan. Buning samarasida Barqaror rivojlanish maqsadlarning jamiyatdagi ahamiyati haqida tushunchalar kuchaymoqda, turli axborot kampaniyalari, tadbirlar o'tkazilmoqda.

Natijalar:

O'zbekistonda tadbirkorlikni boshqarishning barqaror rivojlanishini tashkil etish bo'yicha qator muhim ishlar amalga oshirilmoqda. Mamlakat barqaror rivojlanish tamoyillarini iqtisodiy siyosat va ishbilarmonlik muhitiga faol integratsiya qilmoqda. Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) O'zbekiston milliy rivojlanish strategiyasining ajralmas qismiga aylandi. Ko'pgina kompaniyalar o'zlarining biznes rejalariga Barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishni kiritishni boshladilar. Tadbirkorlikni barqaror rivojlantirishni rag'batlantirishga qaratilgan qonun va me'yoriy hujjatlar qabul qilinmoqda. Masalan, ekologik standartlar joriy etilmoqda, qayta tiklanadigan energiya manbalari qo'llab-quvvatlanmoqda, ekologik toza ishlab chiqarishlar uchun imtiyozli shart-sharoitlarga ega maxsus iqtisodiy zonalar tashkil etilmoqda.

Investitsiyalar transport infratuzilmasi, suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlari, energiya tejaydigan binolar kabi barqaror rivojlanishga hissa qo'shadigan infratuzilmani rivojlantirishga yo'naltirilmoqda. Bundan tashqari, davlat tomonidan kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlab, ularga ekologik toza texnologiyalar va ijtimoiy tashabbuslarni hayotga tatbiq etishda ko'maklashmoqda, barqaror rivojlanishning ahamiyati haqida biznes va butun jamiyatning xabardorligini oshirishga qaratilgan turli tadbirlar o'tkazilmoqda. O'zbekiston barqaror rivojlanish, sarmoya va texnologiyalarni jalb etish sohasida xalqaro tashkilotlar va davlatlar bilan ham faol hamkorlik qilmoqda.

Bugungi kunda ko'plab kompaniyalar iqtisodiy manfaatlar ekologik va ijtimoiy mas'uliyat bilan qanday muvaffaqiyatli uyg'unlashishi mumkinligining ta'sirchan misollarini ko'rsatmoqda. Barqaror rivojlanish sohasidagi global yetakchilar qatoriga Patagonia, Unilever va Tesla kabi kompaniyalar kiradi. Patagonia - o'zining qizg'in atrof-muhit muhofazasi bilan mashhur sport kiyimlari brendi. Kompaniya ekologik kampaniyalarda faol ishtirok etadi, organik paxta va qayta ishlangan materiallardan foydalanadi va mijozlarni yangi kiyim sotib olish o'rniga ularni ta'mirlashga undaydi. Unilever iste'mol tovarlari ishlab chiqaruvchi dunyodagi eng yirik ishlab chiqaruvchilardan biri bo'lib, Unilever 2039 yilgacha atrof-muhitga nol ta'sirga erishishni o'z oldiga ulkan maqsad qo'ygan. Kompaniya issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish va plastik chiqindilarni kamaytirish bo'yicha faol ish olib bormoqda. Ilon Maskning Tesla kompaniyasi atmosferaga zararli moddalar chiqarilishini sezilarli darajada kamaytiradigan elektromobillarni yaratish orqali avtomobil sanoatida inqilob qildi. Tesla qayta tiklanadigan energiyani rivojlantirish ustida ham faol ishlamoqda. Bu kompaniyalar va tashabbuslar o'z modellarini barqaror rivojlanish talablariga moslashtirgan holda biznes yuritishda innovatsion yondashuvni namoyish etadi. Ularning ko'plab loyihalari mahallalar hayotini yaxshilash, yangi ish o'rinlari yaratishga qaratilgan.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, ko'plab energetika kompaniyalari quyosh va shamol kabi qayta tiklanadigan energiya manbalariga o'tmoqda. Ba'zi kompaniyalar hatto o'z

mijozlariga yashil energiya sotib olish imkoniyatini taklif qilishadi. O'zbekistondagi bir qancha kompaniyalar o'z korxonalariga quyosh panellarini o'rnatish va tom yopish orqali quyosh va shamol energiyasiga sarmoya kiritmoqda. Bu nafaqat an'anaviy energiya manbalariga qaramlikni kamaytiradi, balki issiqxona gazlari chiqindilarini ham kamaytiradi. Ko'pgina korxonalar energiya tejash dasturlarini amalga oshirmoqda, uskunalarni yangilash va energiya sarfini kamaytirish uchun ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishmoqda.

Oziq-ovqat sanoati sohasida tobora ko'proq kompaniyalar organik ishlab chiqarishga, oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishga va hayvonlarga axloqiy munosabatda bo'lishga pul tikishmoqda. Ayrim xo'jaliklar kimyoviy o'g'it va pestitsidlardan voz kechib, organik dehqonchilikka o'tmoqda. Bu tuproq va biologik xilma-xillikni saqlashga yordam beradi. Tomchilatib sug'orish tizimi qishloq xo'jaligiga ham qo'shilmogda. Tomchilatib sug'orish tizimlarining keng joriy etilishi qishloq xo'jaligida, ayniqsa, qurg'oqchil iqlim sharoitida suv sarfini sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi.

Xulosa:

Xulosa sifatida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin. Biznesni barqaror rivojlantirish - bu tizimli yondashuv va doimiy takomillashtirishni talab qiladigan murakkab vazifa. Barqaror rivojlanishni qo'shimcha yuk sifatida emas, balki biznes modelining ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqish zarur. Bu atrof-muhit va ijtimoiy jihatlar barcha biznes jarayonlariga birlashtirilishi kerakligini anglatadi. Kompaniyalar, o'z navbatida, barqaror rivojlanish sohasida aniq va o'lchanadigan maqsadlarni belgilashlari kerak, masalan, issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish, energiya samaradorligini oshirish va xodimlarning mehnat sharoitlarini yaxshilash. Barqaror rivojlanish asosiy qadriyatlardan biri bo'lgan korporativ madaniyatni shakllantirish kerak. Bunga xodimlarni o'qitish, ularni qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb qilish va tegishli rag'batlantirishni yaratish orqali erishish mumkin. Yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va ekologik toza materiallarga o'tish orqali erishish mumkin bo'lgan suv, energiya va xom ashyo sarfini kamaytirish yo'llarini izlash zarur. Shuningdek, davlat kompaniyalarni barqaror rivojlanish tamoyillarini amalga oshirishga undaydigan shaffof va barqaror tartibga solish muhitini yaratishi kerak. Bundan tashqari, aholini barqaror rivojlanishning ahamiyati haqida xabardor qilish va iste'molchilarni barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qiladigan kompaniyalardan mahsulot va xizmatlarni tanlashga undash juda muhim. Barqaror rivojlanish tamoyillarini amalga oshirish biznes, hukumat va jamiyatning kompleks yondashuvini va birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Gap shundaki, barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan investitsiyalar nafaqat atrof-muhitni asrash, balki kompaniyalarning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlash, raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Bazarova L.A. Kompaniyaning barqaror rivojlanishini boshqarish.
2. Ashurova, O. Yu., & Marupov, K. (2024). SOZDANIE BLAGOPRIATNOGO KLIMATA DLYa RAZVITIA INVESTITSIY V UZBEKISTANE. Zamonaviy taraqqiyot davrida aniq fanlarning roli, 2(4), 44-47.
3. Elgington P. Yashil kun tartibi.

4. Yuldoshevna, A. O. (2024). Innovatsion faoliyatni moliyalashtirish. Web of Semantics: Fanlararo fanlar jurnali, 2(4), 218-220.
5. Xart S. L. Kapitalizm chorrahada.
6. Ashurova, O. Yu., & Tojimatov, D. (2024). INVESTITSIONNYY KLIMAT V UZBEKISTANE. Zamonaviy taraqqiyot davrida aniq fanlarning roli, 2(4), 63-66.
7. Porter M. E. va Kramer M. R. Umumiy qiymat yaratish.
8. Ashurova, O. Yu., va Iriskulov, N. (2024). PRAKTIROVANIYA V UZBEKISTANE PRAKTICHESKIE ASPEKTY INVESTIROVANIYA. Novovedeniya Covremennogo Nauchnogo Razvitiya v Epoxu Globalizatsii: Muammo va Yechimlar, 2(4), 80-84.
9. Xoken P. Savdo ekologiyasi.
10. <https://lex.uz/docs/4013358>

Copyright: © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

